

Nekrologer

TAGE E. CHRISTIANSEN

6. november 1918 – 17. januar 1984

Det er svært at tegne et portræt af Tage E. Christiansen, som alle fagfæller vil genkende. Nogle vil mene, at han var den stærke ener, der helst gik sine egne veje. På en måde er dette rigtigt, for hans sind var ikke stemt til det kollegiale samarbejde, hvor man følger sig efter hinanden og går på kompromis med sine anskuelser for at få tingene til at glide. Men nogen enegænger var han ikke. Tværtimod. Tage E. Christiansen fungerede allerbedst i samspil med andre. Hans livs to store roller var som lærling og som læremester.

I sin studietid knyttede han sig nært til sin lærer Erik Arup, der fra første færd værdsatte den unge student, som var en fin latiner – dem bliver der færre og færre af – og som havde en klar og skarp kritisk intelligens, der harmonerede godt med Arups egen. Det var Erik Arup, der én gang for alle satte Tage Christiansen på det spor, han skulle følge livet igennem.

Den anden store læremester var Poul Nørlund. Hans indflydelse blev om muligt endnu større, og Poul Nørlund blev det store forbillede, ja ledestjernen for Tage E. Christiansen. Undersøgelserne på Trelleborg, i cistercienserkirken i Sorø med Absalons og Hvidernes grave, i Bjernede kirke, ved Pedersborg kirke, hvor Tage E. Christiansen ydede sin vigtigste feltarkæologiske indsats ved fundet af en tidlig rundkirke, studiet af de gyldne altre, af broderlisten i Kong Valdemars Jordebog – alt dette og meget andet i Tage E. Christiansens forskerliv har sin rod i samarbejdet med Poul Nørlund i studenterdagene.

Erik Arup og Poul Nørlund døde begge i 1951. Tage E. Christiansen gik da fra rollen som lærling lige over i læremesterens rolle. Først på Nationalmuseet, hvor han havde opnået fast ansættelse straks efter sin magisterkonferens og hurtigt blev den, der kendte middelalderafdelingen i alle dens kringelkroge. Han opholdt sig i disse år på sit kontor både dag og nat, og han vogtede nidkært over de rige samlinger, som han omfattede med stor kærlighed. Det var ikke komediespil, når hans stemme brød, medens han fremviste de kostelige skatte.

Ved siden af arbejdet på museet blev han snart lærer ved Københavns Universitet, fortrinsvis i middelalder-arkæologi. Det blev til et eksternt lektorat og et liv med de studerende i over 30 år, som mere end noget andet gav Tage E. Christiansen glæde i hans arbejde. Her øvede han en pionérindsats. Han lærte de studerende, at museernes samlinger og fortidsminderne rundt om i landet ikke blot er noget, man kan bruge som illustrationer i bøgerne, men at de selv har en stærk historisk udsagnskraft, når de anskues med indsigt, forståelse og kritik. Det skadede ikke, at han blev støttet i denne opfattelse af to professorer, Niels Skyum-Nielsen og Aksel E. Christensen; den sidste knyttede han sig nært til.

Men hovedæren var Tage E. Christiansens. Han formåede som få at fængsle og engagere de studerende, være ung med dem, ja sommetider næsten yngre i sin form. Men det afgørende var den faglige lodighed, der gennemsyrede hans undervisning. Ekskursionerne nød han allermost. Her udfoldede han sig med hele sin personlige charme og med sin overlegne fond af viden. Denne viden lod han også den ikke-akademiske verden få del i ved hyppige foredrag og omvisninger. Også her gjorde han sig bemærket ved sin fortælleglæde, den elegante og velafrundede fremstillingsform, evnen til at forklare og karakterisere præcist og kompetent.

I Tage E. Christiansens foredrag og skriftlige arbejder indgik ofte et stærkt element af polemik. Nogle gange skjult, så kun de indviede opdagede det og mærkede snærten, men ofte skarpt og provokerende. I videnskab er kritik og polemik ikke et onde. Ømmer nogen sig derover, må det være tilladt at gøre dem opmærksom på, at det faktisk er det, vi får vore penge for. Videnskaben går kun frem ved bestandig kritik af det hidtil anerkendte.

Tage E. Christiansen var kritisk som få, og han var bestemt ikke ked af at provokere. Mange opfattede ham derfor som stridbar. Dette er næppe retfærdigt. Bag hans kritik lå en umanérlig stærk interesse for mennesker og deres adfærd. Derfor lod han sig ikke nøje med at påvise fejl og misforståelser hos andre. Han ville også forklare, hvorfor de havde begået disse fejl. Sådanne udredninger kan have en vis interesse af videnskabsteoretisk art. Men det kan ikke undgås, at tyngdepunktet i kritikken derved forskydes i en retning, der slører det reelle faglige problem og kan lede til personlige uoverensstemmelser. Således kom den kritiske holdning på en måde til at fungere som en boomerang for Tage E. Christiansen. Som andre stærkt kritiske forskere var han personligt meget følsom. Heri lignede han sin læremester Erik Arup. Når han selv skrev, var han på vagt mod andres kritik og søgte at gardere sig mod angreb ved at anføre alle indicier og forbehold.

Han arbejdede som ingen anden med sine afhandlinger og artikler. Skrev om og om igen, reviderede og korrigerede. Hans produktion er derfor langt fra blevet så stor, som man ville have ventet fra en så flittig og engageret forsker. Den har heller ikke den umiddelbare friskhed, der kendetegnede hans mundtlige foredrag. Til gengæld rummer hans skrifter megen substans, og både de historiske og arkæologiske afhandlinger har blivende værdi. Fremtiden må vurdere, hvad der står stærkest. Mon det ikke bliver hans indsats for anvendelsen af dendrokronologien, hvor den nye Trelleborg-datering blev en personlig triumf, som han fremlagde med sans for dramatisk effekt på et middelalder-symposium i København i 1979.

Tage E. Christiansen blev kun 65 år. Det er ikke meget i vore dage. Men han har sat sig dybe spor i dansk middelalderforskning, og vi er mange, der står i dyb gæld til ham som læremester.

Olaf Olsen

KNUD RASMUSSEN

16. december 1930 – 9. juli 1985

Sommeren 1985 døde lektor, dr.phil. Knud Rasmussen, Københavns Universitets Slaviske Institut, kun 54 år gammel. Med hans alt for tidlige bortgang mistede dansk øststatsforskning en af sine mest fremtrædende repræsentanter.

Knud Rasmussen blev født i 1930 i Stude nær Slagelse. Han blev student i 1949 og cand.mag. i historie og russisk fra Københavns Universitet i 1960. Samme år fik han ansættelse ved Rigsarkivet i København. Fra tiden som arkivar stammer hans første afhandlinger om dansk og russisk historie, således artiklerne »Danske konsulatsarkiver i Rusland 1849–1922« og »Danske i den azovske flåde 1696–98« samt kapitlet om historie og diplomati i samleværket »Dansk-russiske forbindelser gennem 500 år«, der udkom i 1964.

Knud Rasmussen fungerede som ældste arkivar ved arkivfotograferinger i Moskva, Leningrad, Kraków, Gdańsk og Szczecin i årene 1965–69 og foretog i samme periode selvstændige kildestudier i tyske og polske arkiver. Gennem det meste af tresserne var han endvidere sekretær i Udvalget for Udgivelse af Kilder til Landbefolkningens Historie.

Fra 1967 var Knud Rasmussen knyttet til Slavisk Institut i København, først som stipendiat og siden som amanuensis og lektor. Han blev fra starten en af de drivende kræfter bag opbygningen af instituttets